

NAKLJUČNA NAJDBA – Rimska mljlnika Antonina Pija in Septimija Severa in njegovih sinov, restavrirana in postavljena v vhodni veži gradu Grm v Novem Mestu.

Kaj je izkopeninami na AC – 1

Laže izkopati kot obdelati in objaviti

Stalno zaposelni arheologi so preobremenjeni, zato počasna obdelava gradiva

Arheološka izkopavanja na trasah prihodnjih avtocest v Sloveniji so dala ogromno gradiva. Kaj nove najdbe pomenijo za zgodovinsko podobo današnjega slovenskega ozemlja, bo veliko jasneje, ko bo to gradivo obdelano. Tudi zato je pomembno, kje in kako je hranjeno, koliko je že obdelano oz. kako in če sploh so rezultati že dostopni javnosti. O tem smo povprašali nekaterih vodje izkopavanj, najprej pa vodjo projekta Skupina za arheologijo na avtocestah Slovenije **Bojana Djuřić**.

Dovoljenja za arheološka izkopavanja daje ustrezna komisija pri ministrstvu za kulturo, ki z odločbo tudi določi, kje bo gradivo končno hranjeno, do predaje gradiva muzeju pa ga ponavadi hrani izkopavalec. To pa so Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije s svojimi območnimi enotami, muzeji, univerzi v Ljubljani in Kopru ter zasebna podjetja.

Ker je bilo med izkopavanji dobljeno veliko več gradiva, kot je bilo pričakovano, dr. **Bojan Djuřić** z oddelka za arheologijo FF opozarja na premajhne depozske zmogljivosti muzejev, kar je glavni razlog za to, da muzeji precej neradi sprejemajo gradivo, ki ga niso izkopali sami (to velja na splošno, ne samo za AC). »MK je zato, še v času ministrice Andreje Rihter, začelo akcijo pridobivanja regijskih muzejskih depojev, ki je v celoti spodletela. Tudi zaradi obstrukcije muzejev, ki vodijo strožjo lokalno, 'kampanilistično' politiko samozadostnosti. Situacija z depoji je v vsej Sloveniji izredno kritična. Preseneča tudi Narodni muzej Slovenije, ki (kot državni muzej, odgovoren za celoten državni teritorij) z vprašljivimi strokovnimi argumenti ne želi sprejeti arhiva SAAS (z vseh najdbami, ki hranijo homogeno podobo površine slovenskega prostora). Nekateri muzeji so šli sami v nakup ali najem ustreznih depojevskih prostorov (Murska Sobotna, Novo mesto), podobno tudi OE ZVKDS, npr. Maribor,« je povedal Djuřić.

Obdelavo gradiva plačuje finanšer (DARS), njegovo objavo pa naj bi MK, vendar je ne. Klub temu so pri Zavodu za varstvo kulturne dediščine (ZVKDS) lani začela izdajati poročila o posameznih najdbah v novi seriji: izšlo so štiri knjige (in CD), poročila so zastojni, mogoče jih je dobiti tudi na spletni strani zavoda. Skoraj tik pred izidom so naslednje štiri knjige. Glede hitrosti obdelave gradiva in njegove objave se je po Djuřićevem prepričanju treba zavedati dveh dejstev: da je izkopavalec, upravičen do objave, malo in da so izredno zasedeni. Obdelavo in objavo bi bilo mogoče pospešiti z vključitvijo univerze oz. študentov in mladih diplomiranih arheologov, prvi pogoj za to pa je, da izkopavalec arhive najdišč odstopijo njim v obdelavo. Delno se to, ob velikem vložku dr. Bibe Teržan z

ljubljske FF, s prazgodovinskih najdišč že dogaja.

Izredno veliko izkopanega arheološkega gradiva je na območju Pokrajinskega muzeja Murska Sobotna, kjer ga po besedah kustodine **Irene Šavel** hranijo v kletnih prostorih gradu, na policah v konservatorskih delavniceh in v najemni hiši v Filovcih, gradivo iz najdišč, kjer so izkopavanja vodile različne institucije (od Univerze na Primorskem, ZVKDS, OE Maribor, Arhej, Tica sistemi) pa je do obdelave gradivo hranjeno pri izvajalcih izkopavanj na različnih mestih v Sloveniji. Šavlova upa, da bodo v

avtoceste mimo Trebnjega šele začeli. Zaradi velikega števila najdišč, od katerih so bila nekatera znana in zavarovana že pred začetkom gradnje, a se jim ni bilo mogoče izogniti, ter napetega tempa gradnje so nekatera dela na podlagi razpisov oddajali tudi Dolenskem muzeju, ljubljanski območni enoti ZVKDS in zasebnim raziskovalcem. Po obsegu izstopa direktre rimskega vojaškega tabora skupaj s poznobronastodobnim grobiščem in srednjeveško kmetijo na območju današnjega mejnega prehoda na Obrežju. Na več kot dvajsetih zavarovalnih izkopavanja Darsove službe za komuniciranje smo dobili podatke, da so od začetka svojega delovanja (v letu 1994) do današnjega dne za opravila prehodna arheološka izkopavanja (ekstenzivne in intenzivne arheološke preglede) namenili 776.000 evrov. Skupna vrednost sklenjenih pogodb za arheološka izkopavanja v tem obdobju znaša 40 milijonov evrov, skupna vrednost sklenjenih pogodb za arheološki nadzor pa 247.000 evrov. Za poizkopalno obdelavo gradiva so bile pogodbe sklenjene le za obvoznico Ormož, obvoznico Lendava in odseke Višnja gora–Bič, Vipava–Selo, Kozina–Klanec, Divača–Kozina, Arja vas–Vranksko in Miklavž–Silvnica. Skupna vrednost navedenih pogodb znaša 357.000 evrov.

bližnji prihodnosti uredili ustrezne prostore za hranjenje, glede obdelave gradiva pa se boji, da bo zaradi majhnega števila redno zaposlenih in skromnih sredstev trajalo še nekaj časa, preden bo gradivo obdelano po vseh normativih muzeološke stroke. Kljub temu je precej gradiva že inventarizirane in v glavnem poslikanega za fototeke, del ga restavrirajo in konservirajo, računalniško obdelujejo (predvsem načrte struktur in terenske fotografije) in rišejo. Javnost so o svojem delu sproti obveščali s pomočjo medijev in razstav (Odkopane kulture Prekmurja, Neskončen dih), katalogov razstav ali krajskih člankov v strokovni literaturi. Trenutno pripravljajo publikacija Gornje njeve pri Dolgi vasi, ki bo izšla v zbirki Arheologia na avtocestah Slovenije. V isti publikaciji pa bo objavljeno tudi gradivo z najdišča Pod kotom jug pri Krogu.

Daniilo Breščak z novomeške enote ZVKDS pravi, da v delovnih in depojevskih prostorih v gradu Grm trenutno še zagotavljajo zadovoljive razmere začasno hranjenje celotnih arhivov najdišč na trasah AC, vendar pričakuje težave, saj bodo izkopavanja na odseku

gibanje! Proč z njo, proč s farji, kričalo se jo po celi Evropi, kakortudi nič manj pri nas, oni nas le slopé, olikan in prost človek ne potrebuje vore, ona jo za nevednože! Olikancu zadržite njegov npravi čut in njegovo izobraženje. Prostosti, prostosti in časnikov dajto več prostemu ljudstvu, da se izobraži in zlati časi mu bodo nastopili. Časi bodo potem prišli, ko bo vsak kmet v

rodil? O preljudi moji, pred deset tisoč leti smo morda mi vsi se pasli kot ovce, ali celo kot kozli po korenjaškem polji. In pred dvajset tisoč leti smo morda šo plavali po nezmernih morskimi globočinah, kakor ščunko. A kaj še to! Iznašli so celo učenjaki, da pred petdeset tisoč leti smo mi vsi, kar nas je, rasti na v Ameriki v velikem gozdu, kakor gobe.

Mednarodni grafični bienale, 2007

njih so nastali ustrezno bogati arhivi najdišč, ki poleg najdb obsegajo tudi vso dokumentacijo (risarska, fotografska, geodetska, analize ...). Po strokovni obdelavi in objavi bosta celotno gradivo prevzela v hrambo pristojna muzeja v Novem mestu in Brežicah. Prvega je že bilo predanega nekaj gradiva, drugemu pa še nič.

Celotni arhivi najdišč so po Breščakovih zagotovilih ustrezno shranjeni – večinoma v prostorih njihove OE v gradu Grm. Postopno opravljajo v restavratski delavnici zavoda prvo konservacijo, na nekaterih lokacijah pa je bilo že na terenu vzporeno z izkopavanji zaradi izjemnega obsega najdb opravljeno osnovno čiščenje in pregled (Ribnica, Obrežje). Obseg izkopanih predstav z natančnimi podatki: »Gradivo iz Ribnice, rimske pošne in carinske postaje Romula, z imenom sporočeno v Tabuli Peutingeriani, namreč obsega približno 270.000 kosov keramike, inventar 135 grobov novo odkritega zahodnega grobišča, 35.000 kosov živalskih kosti, nad 1000 novcev, okoli 5000 obdelanih posebnih najdb, okoli pet ton antičnega gradbenega materiala, steklo, kamnite izdelke (žrnjle, napisne kamne), ob dokumentirano stratigrafije najdišča in najdb pa je nastala množica načrtov, risb, fotokic, črno-belih in dia-ter digitalnih posnetkov, geodetskih situacij ...«

Ker Popsovski muzej Brežice nima ustreznih prostorov, so na zavodu izdelali študijo o mogoči postavitvi »Arheološkega avtocestnega centra« na Čatežu pri Brežicah. Bil bi v t. i. Čateškem dvoru, ki je prav tako vpisan v register kulturne dediščine, ministrstvo za okolje pa bi ga bilo pripravljeno prepustiti ministrstvu za kulturo.

Nekaj gradiva je bilo že obdelane in objavljene, precej ga je že dosegljivega na spletnih straneh. Za hitrejšo obdelavo bi tudi po Breščakovem prepričanju morali arheologe vsaj časovno in delno razbremeniti rednega dela in jim dati možnost, da več časa namenijo objavam, predstavivam in razstavam.

MILAN VOGEL

Ob stoletnici rojstva Antona Ocvirka

Najprej monografija, nato simpozij

Avtorja monografije sta **Tone Smolej** in **Majda Stanovnik**, metoda je usklajena Spomin na profesorja Ocvirka je pri njegovih učencih še zmeraj živ

Marca letos je minilo sto let od rojstva akademika Antona Ocvirka (rojen 1907 v vasi Žaga pri Bovcu, umrl 1980 v Ljubljani), utemeljitelja primerjalne književnosti na Slovenskem in urednika temeljnih publikacij s tega področja. Ob tej priložnosti je več institucij pripravilo dvodnevni mednarodni simpozij o njem (danes in jutri), založba Nova revija, ki je v življenje vrnila zbirko Znameniti Slovenci (nekot jo je izdajala založba Partizanska knjiga) pa je v njej objavila monografski prikaz njegovega življenja in dela. Avtorja sta dva, komparativista dveh generacij in torej oba nadaljevalca velikega Ocvirkovega literarnoznanstvenega zastavka: Majda Stanovnik in Tone Smolej.

Dvojno avtorstvo monografskega izdelka ni prav pogost pojav. Na včerajšnji predstavitvi so ga pojasnili takole: čas za pripravo je bil kratek, komaj dve leti, kar je za obseg Ocvirkovih dejavnosti pre malo, da bi jim bil kos en sam avtor. Delo sta si razdelila približno na pol: Smolej je kronološko predstavil Ocvirkovo delo do leta 1950, ko je po zapletu s vojnovnim režimom

končno postal redni profesor ljubljanske univerze in osamosvojil primerjalno književnost od slavistike, Majda Stanovnik pa je proučila preostalih trideset let njegovega življenja, ki se je s predavateljskega dela razširilo na temeljne založniške projekte.

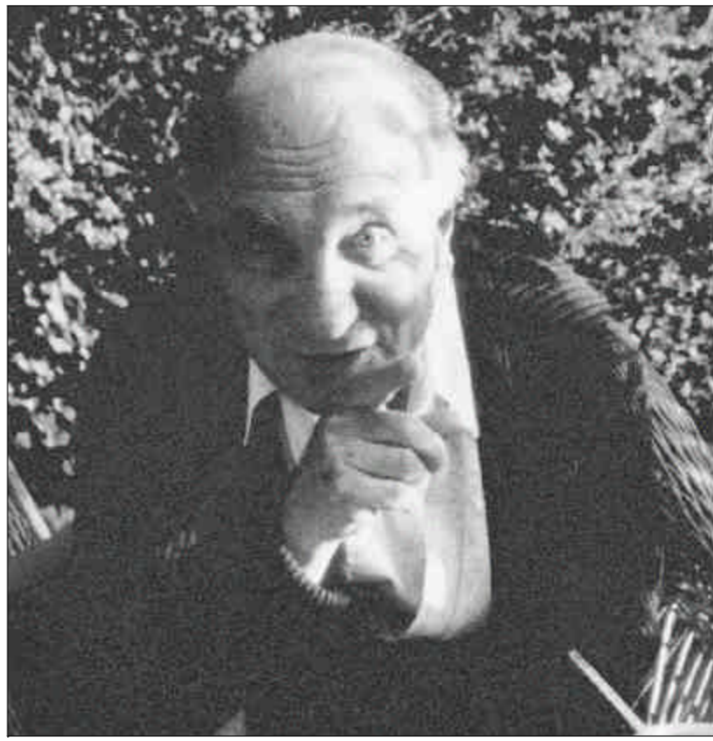
V prvem delu torej potujemo z Ocvirkom po študijskih postajah Ljubljana, Dunaj in Pariz, kjer je

spoznal nekatere najuglednejše francoske avtorje tistega časa pa tudi ustanovitelje francoske komparativistike (hkrati je bil najmlajši urednik Ljubljanskega zvoza), se vrnil domov in 1936 objavil osnovno delo slovenske komparativistike, Teorija primerjalne literarne zgodovine, bil med vojno vodja Osvobodilne fronte na univerzi in leta 1944 deportiran v taborišče Dachau. Po letu 1950 je bil predstojnik komparativistike, ustanovitelj in urednik najboljše slovenske leposlovne zbirke Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev (ki v sedanjih okoliščinah le za silo životari), urednik Slavistične revije, ki je z njim dosegla mednarodni ugled, urednik popularne zbirke Sto romanov in nekaj let pred smrtjo še strokovne zbirke Literarni leksikon.

To so seveda le najbolj izpostavljene dogodki Ocvirkovega življenja in dela. Eden od dveh recenzentov, Darko Dolinar, je poudaril tri stvari. Prvič: čeprav sta monografijo napisala dva precej različna avtorja, je metodologija usklajena. Drugič: monografija je podprta z bogatimi dokumentarnimi gradivom, od osebne korespondence do referenčnega periodičnega teksta in, kar je posebej dobrodošla sestavina takšnih publikacij, fotografskega materiala (pri čemer gre hvalazna zahvala Ocvirkovemu sinu Tadeju). In tretjič: knjiga je še nastala v času, ki je avtorjem omogočil stik z razpoložljivimi viri, predvsem so tu spomini njegovih sodobnikov.

Dodajmo, da je spomin na profesorja Ocvirka še zelo živ tudi med nekoliko mlajšimi primerjalci. Niko Grafenauer na primer, urednik založbe, ki je monografijo izdala, je pri njem diplomiral pred štiridesetimi leti. Za njim je še dolgo vrsta.

PETER KOLŠEK

ANTON OCVIRK – Leta 1979 na Bledu

Dunajsko ogledalo krakovskega trienala

Oldenburg in Dunaj z razstavami spremljata mednarodni grafični trienale v Krakovu 350 del 168 umetnikov iz petdesetih držav v dunajski Künstlerhaus

Slovenska publika ima zahvaljujoč mednarodnemu grafičnemu bienalu priložnost, da neprestano spremlja najnovejša gibanja v grafiki in umetnosti. V teh dneh, prav v času 27. bienala v Ljubljani, si je v Avstriji mogoče ogledati veliko razstavo takšnih del, izbor iz svetovno pomembnega tradicionalnega grafičnega srečanja. V dunajski Künstlerhausu bo do 12. oktobra namreč razstava »Print – Mednarodni grafični trienale Krakov–Oldenburg–Dunaj 2007«.

Mednarodni grafični trienale v poljskem Krakovu spada med največje ciklične dogodke v grafiki in umetnosti in je kraj, kjer je videti njena najnovejša prizadevanja. Odprt za nove zamisli, usmeritve in tehnike se je krakovski trienale od nedavnega v sodelovanju z Oldenburgom in Dunajem razširil v največje evropsko iniciativo za tiskano grafiko. Jeseni 2006 je krakovski trienale namreč podpisal dolgoročno pogodbo in začel tesno partnersko sodelovati z Muzejem Horsta Jansena (mednarodni grafični muzej) iz nemškega Oldenburga ter dunajsko Künstlerhaus, hišo avstrijskih likovnih umetnikov. Z veliko razstavami in raznovrstnim spremljevalnim programom, projekcijami filmov, simpoziji in podobnim naj bi umetniško grafiko tematizirali v vsej njeni raznovrstnosti ter jo približali širšemu občinstvu.

Künstlerhaus na Dunaju na razstavi »Print-Mednarodni grafični trienale Krakov–Oldenburg–Dunaj 2007« razstavlja 350 del 168 umetnikov iz petdesetih držav (žal niti enega iz Slovenije). Delajo na različno, v starih in novih tehnikah, vendar tudi povezujejo razne grafične metode z objekti, prostorskimi instalacijami in projekti. Grafika je namreč v zadnjih letih vse pogostejše žarišče, v katerem se srečujejo in stapljajo različne medijske tehnike. »Tiskana grafika je bila od nekdaj eksperiment. Od časa, ko so umetniki začeli iskati načine, da bi naredili odtis originalnega dela, je tiskarska delavnica služila kot laboratorij za razvoj zamisli in tehnik,« piše v katalogu dunajske razstave pisatelj in grafični umetnik Richard Noyce, ki je bil tudi predsednik žirij krakovskih trienalov v letih 2003 in 2006.

Čeprav so krakovski trienale oziroma pred tem bienale ustanovili v komunistični Poljski, je podlaga zanj obstajala že veliko prej. V Varšavi so že leta 1939, le malo pred Hitlerjevimi napadom na Poljsko, s katerim se je začela dru-

ga svetovna vojna, odprli prvo razstavo tistega, kar so si zamislili kot Mednarodni bienale lesorezov. Vojna in sprememba političnega sistema po njej sta povzročili veliko vrzel. Vrovo večjo grafično razstavo so v Krakovu priredili leta 1964. Ob tem so sodelovali tudi ljubljanski bienalci, ki so ga tistega leta predstavili na Dunaju. Krakovski bienale je bil potem kot okno poljskih umetnikov v svet.

Grafika je svoj razcvet doživela v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, v osemdesetih letih je zanimanje zanjo nekoliko upadlo, od devetdesetih let pa je spet opazen dinamični razvoj. Tiskana grafika ni nehala biti analitična, eksperimentalna, pripovedna, družbenokritična in politična medij. Veliko umetnikov v svojih delih tematizira prostor, v katerem se srečujejo tradicionalni in digitalni medijski sistemi. Pravo vprašanje, kaj naj počnejo z novo digitalno tehnologijo, je v začetku de-

ŠIMON BREJCHA: INFEKCIJA, GLOBOKI TISK

Med slovenskimi filmarji še vedno vre

Zahteva po odstranitvi dveh

Filmsko društvo o stanju v slovenski kinematografiji – Prodnik užaljen odšel iz dvorane

»Slovenski film kljub vsem našim opozorilom še naprej tone,« je sklic tiskovne konference utemeljil predsednik Društva slovenskih filmskih ustvarjalcev (DSFU) Igor Koršič. Temu društvu so se pri obveščanju javnosti o trenutnem stanju v slovenski kinematografiji včeraj v Cankarjevem domu pridružili še Gospodarsko interesno združenje (GIZ) slovenskih filmskih producentov in Društvo slovenskih režiserjev (DSR).

Igor Koršič je opozoril, da njihovega protesta ne gre razumeti kot politično zaroto ali kakorkoli politično motivirano dejanje. Gre samo za to, da ne morejo mirno gledati, kako sta Igor Prodnik in Stane Malčič prevzela v svoje roke vso slovensko kinematografijo ter s svojim vodenjem povzročila enoletni zastoj slovenske filmske produkcije ter popoln kaos v slovenski kinematografiji.

Obtožbe so deževalne

Razrešeni v. d. direktorja filmskega sklada **Denis Miklavčič** in razrešena članica in namestnica predsednika nadzornega sveta filmskega sklada **Marjetica Mahne** sta v nadaljevanju tiskovne konference obnovila že znane dogodke zadnjega leta, predvsem Mahnetova pa ni varčevala z obtožbami na račun Igorja Prodника in Staneta Malčiča. Malčič je po njenih besedah ignoriral zakonodajo, pravila razdeljevanja javnega denarja ter celo posegal v svobodo umetniškega ustvarjanja, Prodnik pa je za trenutno stanje po njenih besedah odgovoren tudi zato, ker bi kot predstavnik resornega ministrstva v nadzornem svetu sklada prvi moral biti na strani legalnosti, pa ni bil. Očitala mu je, da se je iz ozadja posluževal udbovskih metod vodenja sklada, kot so vohunjenje, manipuliranje, izsiljevanje ... Vprašala se je, zakaj minister za kulturo Vasko Simoniti Prodniku in Malčiču še naprej dopušča ignoriranje demokratičnih standardov in pravil obnašanja, ter ugotovila, da nesposobna in osebnostno neprimerna gospoda še najbolj škodita ministru Simonitiju samemu in njegovi politični opciji.

Producenta **Dunja Klemenc** in **Gořazd Norčič** sta iz osebnih izkušenj povedala, kako težko je delati v takih razmerah, kot zdaj vladajo v slovenskem filmu, še posebej, če sodeluješ s tujimi koprodu-

centi in partnerji. Iz osebne izkušnje je govoril tudi režiser **Dražen Štader**. Opozoril na nerealizacijo svojega filmskega projekta Srednja Šola, ki je bil še pod direktorico Ireno Ostruška sprejet v nacionalni filmski program, nato pa je bil suspendiran, češ da je pornografski. Sam meni, da projekt ni pornografski ter da gre pri prepreevanju njegove realizacije za nedopustno državno cenzuro. **Martja Zbontar** iz GIZ producentov pa je napovedala, da bodo slovenski producenti potem, ko bo Prodnik podpisal odločbo o realizaciji projektov iz nelegalnega programa, sprožili tožbe. Koršič ga je dopolnil, da je nekaj tožb že vložil, nekaj deset koordiniranih tožb pa bo še vložil proti skladu.

Odstranitev Prodника in Miklavčiča

Predsednik DSFU je ob koncu tiskovne konference prebral poziv, ki so ga tri filmska društva danes poslala slovenski vladi. V njem med drugim zahtevajo odstranitev Igorja Prodника in Staneta Malčiča iz vseh filmskih ustanov, odpoklic članov nadzornega sveta filmskega sklada ter pregled poslovanja sklada s strani računskesga sodišča in komisije za preprečevanje korupcije. Če do 1. oktobra odziva ne bo, bodo sprožili ustrezne postopke, tudi kazenske, obveščali domačo in mednarodno javnost ter še naprej javno izkazovali svoje nestrinjanje s trenutnim stanjem v slovenski kinematografiji.

Tiskovne konference se je, po lastnih besedah nepovabljen, udeležil tudi **Igor Prodnik**. Ko je na koncu prišel do besede in želel pojasniti, kaj vse je že naredil, odkar je v. d. direktor sklada, so kolegi filmarji njegove besede pospremlili s smehom. Sam je menil, da gre za norčevanje, zato je užaljen odšel iz dvorane.

VALENTINA PLAHUTA SIMČIČ

Štajerska jesen v Gradcu

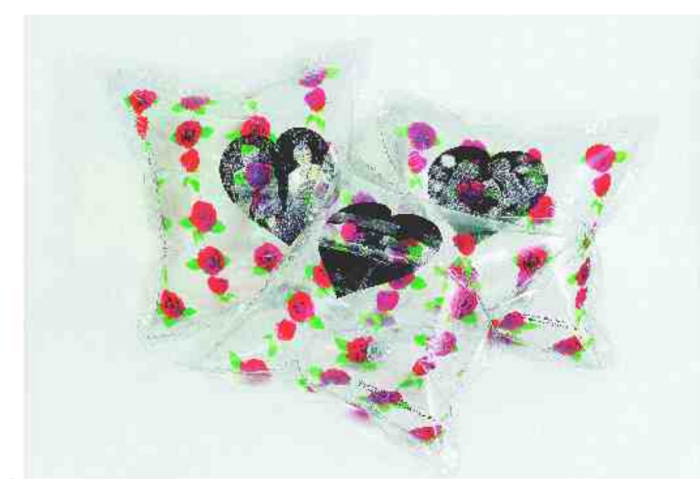
Nocoj začetek festivala sodobne umetnosti

Štajerska jesen, najodmevnejši prerez sodobne umetnosti v Avstriji in tudi v Srednji Evropi se bo začel danes s spektakularnim odprtjem v dvorani Helmuta Lista, ki bo zaznamovala okroglo štiridesetletnico tega projekta. Letošnji moto prireditve, ki bo trajala do sredine oktobra je Close enough (Dovolj blizu), in sicer v povsem umetniškem, pa tudi intimnem, sociološkem, političnem, gospodarskem ... smislu, ko smo stalno razpeti med hrepenenjem po bližini in med željo po distanci.

Okrogli obletnici se po besedah direktorice festivala Veronice Kaup Hasler ne bodo predajali retrospektivnim reminiscencam, temveč se bodo tudi tokrat posvetili odnosom med umetnostjo in publiko. In sicer na svoj posebno provokativni način, ki se je preteklosti izkazal za dovolj intrigantnega, da je stalno burkal avstrijsko kulturno javnost, sprožal gromke polemike pro et contra ter festivalu zagotovil prav tilko ogorčenih nasprotnikov kot navdušenih privrženec.

Načelo Close enough na relaciji med različnimi generacijami bo analiziral Britanec Tim Etchells z belgijskim gledališčem Victoria, ki bo diametralno spremenil klasične teatarske principe s predstavo That Night Follows Day; predstavo za odrasle bodo namreč uprizorili otroci. Še nekoliko bolj zmešani bodo verjetno gledalci predstave italijanske skupine Ortographe, ki bodo sedeli v velikanski kameri ob scuri ter spremljali na glavo obrnjeno zrcalno projicirano dogajanje. Kot posebno zabavno in slikovito produkcijo organizatorji navajajo off-off broadwaysko gledališče Nature theatre of Oklahoma – drama temelji na stournem telefonskem pogovoru o umetnosti in religiji. Ob gledališču bo tokrat v ospredju tudi ples. Norveški Baktruppen, ki spada med med najoriginalnejše evropske gledališke ansamble se bodo tokrat posvetili plesu, v Gradcu bo tudi slovitja koreografinja Mathilde Mornier, ki bo raziskovala zdaj povsem zastopljiveve sinhronizirane gibe, poseben projekt pa bodo namenili Marthi Graham in Trishi Brown, ki sta utemeljiteljici sodobnega plesa.

PETER RAK

FLORINA ZIMMERER: ASOVO SRCE (3), SVILOTIK, TRIJE OBJEKTI

Foto: Florina Zimmerer

Foto: Simon Brejcha